

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

22^e JAARGANG

WOENSDAG 28 JULI 1937

No. 1126

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplootweg.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
BRAINTRUST, ORDENING EN LIBERALE ECONOMIE door Prof. Dr. N. J. Polak	554
Voogdijbeheer door Mr. F. J. Brevet	556
Goudsterilisatie door Sj. Muller	556
De Rijksmiddelen over Juni 1937	558
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Oostenrijksche wet inzake goudclausules	559
AANTEKENINGEN:	
Westersche landen heroveren de Ned.-Indische markt	560
Productie en prijsvorming op de Engelsche markt van Nederlandsche, Deensche en koloniale boter	561
MAANDLIJFERS:	
Overzicht van den stand der Rijksmiddelen	562
Statistieken:	
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	563, 564

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt trok in de verslagweek nog steeds de Dollar de aandacht. Het Egalisatiefonds verlaagde geleidelijk den aankoopkoers verder tot 1.80⁷/₈. Deze beweging was in overeenstemming met de internationaal flauwe houding van den Dollar. Eenige principieele beteekenis moet men dan ook waarschijnlijk aan deze politiek van het Egalisatiefonds niet toekennen. De Dollar was aangeboden, niet zoals eenigen tijd geleden het geval was uit hoofde van goudverschepingen naar Amerika, maar integendeel, de situatie was van dien aard, dat goudafvloeiing uit de Vereenigde Staten voor de deur stond. Onder die omstandigheden is een verlaging van den Dollarkoers hier niet anders dan een poging om het „natuurlijke” verloop van de wisselkoersen zooveel mogelijk te handhaven, ook al is de regulator van den gouden standaard weggevallen. Het tegengaan van verdere stijging van den Pondenkoers is daarbij waarschijnlijk niet doel geweest; doch gevolg van den in praktijk gebrachten wensch om de Dollarnoteering, bij handhaving van eenzelfde depreciatie van den Gulden, dezelfde beweging te doen volgen als bij werking van den gouden standaard zou zijn geschied. Toen de Dollar internationaal meer gevraagd werd, steeg tegen het eind van de week de koers hier ook vrij snel tot 1.81¹/₂, waarna in het begin van de nieuwe week weer een reactie intrad. Of werkelijk de Dollar flauw zal blijven, en of er sprake zal zijn van goudafvloeiing uit de V. S. op eenigszins ruime schaal, hangt natuurlijk geheel af van de kapitaalbeweging, die de uitsluitende oorzaak van de ontwikkeling is geweest als gevolg van de geruchten inzake het verstrekken van gegevens aan de Fransche regeering en inzake de maatregelen tot wering van het uitheemsche kapitaal.

De Franc is deze week nog verder ingezakt, maar sedert beneden de 6.70 het laagste punt werd bereikt, is een licht herstel ingetreden. Het vertrouwen in de Fransche munt is nog allerminst hersteld, hetgeen blijkt uit het aanhoudend vrij hooge termijndisagio, dat in de laatste dagen eerder nog is toegenomen, terwijl toch normaliter bij een lagere contenten koers een geringer termijndisagio behoort. Het disagio voor driemaands-Francis beloopt thans 30 à 40 cts., hetgeen alweer uitkomt op een jaarlijksche rente van 20 pCt. De voortdurend ongunstige houding van Fransche Francs heeft tijdelijk ook een reactie voor Belgische Francs tengevolge gehad, waarvoor een tweetal feestdagen in België, waarop de Nationale Bank dus niet kon intervenieeren, een geschikte gelegenheid bood. Sedertdien is echter de koers alweer aangetrokken tot ongeveer het oude peil. Inderdaad zal de Belgische exportindustrie lijden onder de depreciatie van de Fransche valuta, maar dat wil nog niet zeggen, dat er voor de Belgische munt gevaar zou bestaan.

Van de geldmarkt valt feitelijk alleen te vermelden, dat eindelijk, nadat jarenlang de prolongatiekoers een minimumniveau van 1 pCt. had gehandhaafd, de noteering is verlaagd tot $\frac{1}{4}$ pCt. Ook dit peil is in zóo-
ver nog onnatuurlijk, dat het alleen gehandhaafd kan blijven, omdat de markt niet zoals voor discountomateriaal „vrij” is, doch er integendeel een semi-monopolistische prijsvorming is.

De beleggingsmarkt toont nog geen teekenen van reactie, hoewel de 3 pCt. Staatsleening een klein koersverlies had te boeken. Over het algemeen blijft de stemming nog steeds vast, terwijl de nieuwe conversie-uitgiften onveranderlijk een gunstig onthaal vinden.

BRAINTRUST, ORDENING EN LIBERALE ECONOMIE.

Dit weekblad stelt geen prijs op polemiëk. Het pleegt ook zelf niet in pennestrijd te treden met andere persorganen. Het is een vrije tribune, het laat een ieder aan het woord, die op economisch gebied iets heeft te zeggen, dat van belang is, dat degelijk is gefundeerd en in behoorlijke toon, taal en vorm is gesteld en dat zich niet beperkt tot een herhaling van wat elders reeds is geuit. Of de meningen of conclusies van de schrijvers stroken met die van de redacteuren doet niet ter zake: wat van waarde is wordt opgenomen, naar het beginsel van het vrije woord. Leidt een artikel tot tegenschrijven in dit weekblad zelf, dan wordt het tegenbetoog als ingezonden stuk geplaatst, nadat de eerste schrijver in de gelegenheid is gesteld, het van een naschrift te voorzien. Het onderscheid tussen artikel en ingezonden stuk is niet, gelijk in vele andere persorganen, dat de conclusie van het artikel de redactie welgevallig is en dat die van het ingezonden stuk of ongevaarlijk is of door achteraf plaatsing of redactioneel naschrift moet worden geneutraliseerd. Het onderscheid is slechts: eerste, oorspronkelijke uiting over een onderwerp en polemiëk tegen zo'n uiting. In dit systeem past geen polemiëk van redactiewege en geen polemiëk met andere persorganen.

Dat wij niettemin voor een enkele keer ons moeten begeven in kritiek op en verweer tegen hetgeen wij in andere persorganen lezen naar aanleiding van uitingen in Economisch-Statistische Berichten van 30 Juni jl., heeft dan ook een bijzondere oorzaak. Er blijkt uit de persstemmen ten aanzien van dat nummer zoveel misverstand, dat rechtzetting en waar nodig verduidelijking gewenst is.

Het nummer van 30 Juni was, zoals op blz. 483 staat te lezen, bedoeld om enige onzer naaste medewerkers, die ten aanzien van de economische politiek in de juist ingegane periode iets te zeggen hadden, in de gelegenheid te stellen, hun wens en denkbeelden kenbaar te maken. Dat lag geheel in de hierboven geschetste gedragslijn van dit weekblad, waarin een ieder op eigen verantwoordelijkheid schrijft.

Evenwel zijn nu veronderstellingen geuit, alsof hier een „braintrust” zou trachten, enige van de nieuwe ministers bereid te vinden, zijn poging tot „ordering” als richtsnoer te aanvaarden, alsof „economische mandarijnen” het nieuwe kabinet zouden willen laten doen wat zij goed vinden. Deze wonderlijke fantasieën vereisen loochening.

Het is Prof. Josephus Jitta, die de braintrust projecteert. Bij eerste lezing meenden wij, met een luchtig grapje van dezen geestigen collega te doen te hebben. Wij vroegen ons alleen af, waarom hij voor zijn zakelijk betoog geen gastvrijheid had gevraagd in Economisch-Statistische Berichten; in de kolommen van de Nieuwe Rotterdamsche Courant toch behoudt de kwalificatie braintrust in verbinding met vermeende ordeningspogingen niet het karakter van een grapje. Maar afgezien daarvan gaf het grapje veel aanleiding tot misverstand. Immers, de betekenis van het woord is zeer verschillend al naar gelang men de nadruk legt op brain dan wel op trust.

Valt de klemtoon op brain en is het woordje trust slechts om der wille van de klank gebezigd, dan hebben wij er vrede mee. Economisch-Statistische Berichten laat vooral hen aan het woord, die, van welke geestesrichting zij ook zijn, niet verstarren in verouderde regels, maar bereid zijn, steeds hun hersens te laten werken ten einde de technische middelen te vinden, die bij veranderde omstandigheden passen. Het Vaderland heeft in zijn artikel van 6 Juli over de „Economische Mandarijnen” zeer juist uiteengezet, dat in dit opzicht de onbevange wetenschap den ervaren practicus vooruit kan zijn.

Maar als het woordje trust relief geeft aan de kwalificatie, dan moeten wij die beslist afwijzen. De in

een trust verenigden vormen een gesloten front. Dit doen zij, die als braintrust worden aangeduid, geenszins. Een medewerker van de Nieuwe Rotterdamsche Courant (17 Juli Avondblad, artikel getiteld: De huid van den beer) noemt ons tezamen: voorstanders van devaluatie en ordening. Het zoëven aangehaalde artikel uit Het Vaderland spreekt van de groep van het Nederlandsch Economisch Instituut, die via de Vereeniging voor Waardevast Geld nauw verbonden zou zijn met Tilburg! Ook in deze constructie schemeren devaluatie en ordening door. Onderzoekt men nu de leden van deze vermeende braintrust op deze beide kenmerken, dan zal men kunnen constateren, dat er slechts enkele op allebei positief reageren. Om bij de schrijvers in het nummer van 30 Juni te blijven, zijn wij geneigd te veronderstellen — wij weten het niet eens zeker! — dat er slechts één positief devaluïst¹⁾ en positief ordenaar is, daarnaast één ordenaar-anti-devaluïst, één of twee devaluïsten-neutraal-tegenover-ordening en twee of drie devaluïsten-anti-ordening. Van een trust zou bij zo grote divergentie van verlangens niet veel terecht komen!

Juist deze divergentie van meningen bij redacteuren en hun naaste medewerkers geeft de zekerheid, dat Economisch-Statistische Berichten blijft wat het wil zijn: een vrije tribune, waar geen enkele economische opvatting wordt gesmoord of doodgecommentarieerd.

* * *

De hierboven vermelde uitslag van het onderzoek der „mandarijnen” op devaluatie en ordening zal diegenen verwonderen, die in de uitingen in het nummer van 30 Juni ordeningspogingen hebben gezien. Dat zijn er niet weinigen. Prof. Josephus Jitta (in de N.R.C. van 7 Juli) hebben wij reeds genoemd, daarnaast De Tijd van 3 Juli (De weg naar de ordeningsgedachte), De Morgen van 5 Juli (De ordeningsgedachte, kentering in niet-christelijken kring) en het Deventer Dagblad van 8 Juli (Productieleiding). Toen wij dat zagen, vonden wij bevestigd, wat Mr. R. Mees schreef in E.-S.B. van 4 November 1936 (blz. 795): „Ook in betogen en geschriften, waarin dat niet behoorde voor te komen, kan men uitingen zien van de phobieën, die ons tegenwoordig schijnen te beheersen. De een schrikt al als hij het woord ordening hoort, de ander houdt ieder, in wiens betoog het woord vrijheid voorkomt, voor een aanhanger van het oude laissez-faire stelsel.” Men voege hier bij de phobieën nog de verliefdheden, die b.v. zodanig uitwerken, dat in iedere gedachte, die de vrijheid niet tot losbandigheid wil laten onttaarden, een ordeningsverlangen wordt gezien. „Das ist die Zauberei, Du leicht verführter Tor, denn jedem kommt sie wie sein Liebchen vor”.

Ik bepaal mij in het volgende tot mijn artikel in het nummer van 30 Juni, dat zoals hierboven is aangegeven als poging tot ordening is begroet, terwijl het in geen enkel opzicht overeenkomt met de geest, die over het algemeen spreekt uit ordeningsbetogen, integendeel geheel past in het kader van de zogenaamde liberale economie.

In het algemeen staan in de ordeningsbetogen het gemeenschappelijk belang en het verlangen van de meerderheid der bedrijfsgenoten op de voorgrond. Het kleinst gemene veelvoud van individuele belangen moet een zo groot mogelijk aantal bedrijfsgenoten samenbrengen onder een „orgaan”, waarin al die belangen zijn vertegenwoordigd. Het gevaar is daardoor groot, dat het algemeen belang naast die vele gemeenschappelijke en individuele belangen wordt veronachtzaamd en dat het besturend orgaan, gelijk iedere collectiviteit, neiging tot conserveren van het

¹⁾ Positief devaluïst beduidt hier slechts, dat men vóór 26 September 1936 voorstander was van devaluatie. Ten aanzien van de huidige monetaire politiek is deze kwalificatie zinloos.

bestaande en tot remming van de vernieuwing ver-
toont. De Limburger Courier en de Utrechtsche
Courant van 12 en 13 Juli merkten op, dat in krin-
gen, waar de ordeningsgedachte leeft, meer op sa-
nering en bescherming van het bestaande wordt aan-
gestuurd dan op schepping van de voorwaarden voor
het tot standbrengen van het zo noodzakelijke nieuwe.
Van een regelend of besturend orgaan, door belang-
hebbenden samengesteld, zal men hetzelfde moeten
verwachten. Verleent men zulk een orgaan dan nog
verordenende bevoegdheid, dan is het gevaar niet
denkbeeldig, dat dit verordenen zich tot ordenen zal
gaan verhouden als verspreken tot spreken, verdwal-
len tot dwalen, vergaan tot gaan.

De meeste ordeningsbetogen en ordeningspogingen
zijn uitingen van de opvatting, dat het bedrijfsleven
een handelbaar en bestuurbaar mechanisme zoude
zijn, een raderwerk, waarvan ieder onderdeel gehoor-
zaam aan de kracht, die erop wordt gericht of over-
gebracht. Deze gedachte wordt gretig opgenomen
door allen, die in zulk een gehoorzaam mechanisme
zekerheid van bestaan en behoud van positie, inkom-
men of vermogen denken te vinden. Het groepsbe-
lang dreigt daardoor te gaan overheersen. Gelukkig
verlangt onze wet op de verbindendverklaring toet-
sing aan het algemeen belang, zodat krachtens deze
wet slechts „ordeningen” tot stand kunnen komen,
waarbij het groepsbelang met het algemeen belang
samenvalt. Maar meer en meer gaan de ordenings-
denkbeelden een richting uit, waarbij het algemeen
belang op de achtergrond geraakt; in mijn artikel
Vernieuwing in E.-S.B. van 30 Juni heb ik enkele
symptomen van deze beweging aangegeven.

Enkel en alleen op het algemeen belang zijn de in
bedoeld artikel geuite denkbeelden gebaseerd. Geheel
overeenkomstig de economisch-liberale opvatting —
met politiek-liberalisme of wat daarvoor doorgaat
heeft dit weekblad zich niet in te laten — acht ik
de strevende persoonlijkheid de eerste drijvende
kracht tot het dienen van het algemeen belang van
de samenleving. Niet van een collectiviteit, die uiter-
aard traag en traditioneel is en die wegens haar ver-
antwoordingsplicht onzekerheid vreest, kan de voort-
durende vernieuwing worden verwacht, doch van den
voortstrevenden, op eigen verantwoordelijkheid
handelenden, uitstekenden enkeling. Onze maats-
chappij toch is een organisme, welks samenstellende
delen zelfstandig reageren op de op hen gerichte
krachten en prikkels en zodoende steeds nieuwe ver-
schijnselen tevoorschijn roepen. Voor die vernieu-
wing, kenmerk van leven en levenskracht, is ont-
plooiing van de beste en meest capabele persoonlij-
heden een eerste vereiste.

Maar die ontplooiing kan zover gaan, dat ze van
een de samenleving dienende kracht ontaardt tot een
de samenleving bedreigende macht. De leer van de
vrijheid, van het z.g. laissez faire, is afgeleid uit het
vertrouwen in de vernieuwing brengende, strevende
persoonlijkheid onder de voorwaarde, dat al die stre-
vers ten opzichte van het geheel betrekkelijk klein
en zwak waren, daardoor elkander in evenwicht
hielden en een ieder de verantwoordelijkheid gevoel-
de voor zijn handelingen. Ontplooiing op grote schaal
en aaneensluiting hebben teweeggebracht, dat er
machten zijn gegroeid, die niet langer door andere
worden opgewogen, die daardoor ongecontroleerd
blijven en zich niet bewust zijn, welke verantwoor-
delijkheid (iets anders verantwoordingsplicht) tegen-
over de gemeenschap in haar geheel zulk een machts-
positie medebrengt. Beperking van de uitwassen van
zulke machten, waar zij het algemeen belang be-
dreigen, en verlevendiging daardoor van het sociale
verantwoordelijkheidsbesef, past geheel in de leer
van de vrije ontwikkeling behoudens vrijheidsbeper-
king in het algemeen belang, die het kenmerk is van
de liberale economie. Wie zich niet laat misleiden
door de afgeleide, verkorte vrijheidsleuze, maar de

sociale fundering van deze voorwaardelijke eis als uit-
gangspunt neemt, zal tot de erkenning komen, dat
de groeiende oligarchieën en de daaruit voortsprui-
tende standensamenleving met alle bezwaren en mis-
bruiken, daaraan verbonden, tegenwichten moeten
vinden, die, als de maatschappij zelve ze niet ver-
mag te vormen, van overheidswege moeten worden
tot stand gebracht. Dat is niets nieuws, het enige
nieuwe is, dat men erkenne, dat er ongebreidelde
machten, oligarchieën en standsprivileges zijn ge-
groeid en dat het sociale verantwoordelijkheidsgevoel
van de machtigen en bevoorrechten zich over het
algemeen niet dienovereenkomstig heeft ontwikkeld.
Euvelen, die op het einde van de achttiende eeuw
de publieke huishouding hier te lande vertoonde,
dreigen thans uit enkele sferen van het bedrijfsleven.
Tijdig voorkomen is beter dan genezen.

De prohylaxe is geenszins gelegen in een consti-
tutionalisering of parlementarisering van de ban-
kiers, zoals Het Vaderland uit mijn artikel heeft be-
grepen. Een toezicht ter voorkoming van misbruiken
is geen constitutie, een soort economische rechtbank
of economisch O.M., onttrokken aan iedere politieke
beïnvloeding, is geen parlement. En de bankiers zijn
niet de typische ongebreidelde machten, dat zijn
veeleer de leiders van monopolioïde concerns en van
veelomvattende organisaties van vakgenoten, van
werkgevers of van arbeiders.

Een soort economische rechtbank had ik mij on-
der andere gedacht ter beslechting van arbeidsge-
schillen. Het Christelijk Sociaal Dagblad van 20
Juli steunt deze gedachte, die reeds jarenlang door
het Christelijk Nationaal Vakverbond wordt gedra-
gen. Prof. Josephus Jitta bestrijdt in zijn reeds aan-
gehaald artikel het denkbeeld, dat hij bij de geringe
omvang van het stakingseuvel overbodig en wegens
de neiging tot overvraging bij een verwachte bemid-
delende uitspraak schadelijk acht, terwijl hij boven-
dien betwijfelt, of een arbiter de verantwoordelijk-
heid zal kunnen dragen, die op partijen behoort te
rusten. De geringe omvang van het stakingseuvel
in de laatste jaren zou wel eens een conjunctuurver-
schijnsel kunnen zijn; een verstandig toerist neemt,
als hij bij stralende zon voor een week op reis gaat,
toch regenplunje mee, en zeer zeker als er van elders
berichten komen van noodweer. De overvraging kan
schaden bij bemiddeling, veel minder echter bij recht-
spraak of arbitrage, waarbij de verplichte motive-
ring van de uitspraak dwingt tot overweging van
objectieve gegevens, los van de eisen der partijen,
en waarbij de overvrager al spoedig zijn goodwill bij
de berechtende instantie zal verliezen en zodoende
ook het vertrouwen inboet van hen, wier belangen
hij waarneemt. De arbiter zal geenszins, zoals Prof.
Jitta hem toedicht, de neiging ondervinden, althans
iets van de overdreven eisen in te willigen. Die nei-
ging is des bemiddelaars, niet des rechters. En een
rechter durft zeer zeker de verantwoordelijkheid te
dragen van zijn beslissing, een verantwoordelijkheid,
die meer sociaal, d.w.z. op het algemeen maatschap-
pelijk belang, zal zijn gefundeerd dan die, welke de
partijen gevoelen als de beslissing in hun handen
blijft. Juist omdat bij de arbeidsvoorwaarden niet
meer alleen belangen zijn betrokken van werkgevers
en werknemers in een bepaalde bedrijfstak, maar in-
tegendeel de gehele maatschappij bij die arbeidsvoor-
waarden en bij het regelmatig functioneren van het
betrokken bedrijf vitaal belang kan hebben, is ont-
wikkeling in de richting van berechting van arbeids-
geschillen door een onbevangen instantie een maats-
chappelijk belang van de eerste orde. P.

VOOGDIJBEHEER.

Onlangs verscheen het ontwerp van wet, houdende wijziging van de bepalingen betreffende het kinderrecht, voorkomend in het Burgerlijk Wetboek. Het ontwerp is vergezeld van een memorie van toelichting, behandelende algemeene punten en de afzonderlijke artikelen.

Van belang uit economisch oogpunt is het gedeelte van dit staatsstuk waarin het voogdijbeheer besproken en geregeld wordt.

De memorie van toelichting vermeldt, dat de tegenwoordige regeling gebrekkig is en dat deze gebrekkigheid voornamelijk hierin ligt, dat den voogd weliswaar de noodige verplichtingen zijn opgelegd, maar dat verzuimd is deze verplichtingen ook van behoorlijke sancties te voorzien. De voogd kan in de huidige wet een handleiding vinden voor zijn beheer, maar, wanneer hij die handleiding naast zich neerlegt en er zich niet aan stoort, is er in de praktijk niemand, die hem tot de orde roept. Vooral de oudervoogden worden tegenwoordig in den loop hunner bediening feitelijk niet gecontroleerd. Zij kunnen vrijwel alles doen wat zij willen en wanneer hun beheer slecht is, komt dat zelden uit vóór de slot-rekening en verantwoording bij de meerderjarigheid van den pupil en dan is het meestal te laat om de gemaakte fouten nog te herstellen.

Het ontwerp tracht nu een deugdelijke contróle te verwezenlijken door een verplichting tot inventarisatie en het periodiek afleggen van rekening en verantwoording, achter welke contrólemaatregelen zekere sancties moeten staan. De samenstellers van het ontwerp hebben voor deze contróle en de sancties rondgezien naar hulp en daarvoor gevonden den kantonrechter, de deskundigen, De Nederlandsche Bank en de Voogdijraad. Het zijn vier instanties, die ervoor hebben te waken, dat het vermogen van den minderjarige intact blijft en dit hem, wanneer de leeftijd zoover gevorderd is, ongeschonden kan worden overhandigd.

De kantonrechter ziet toe, dat er bij den aanvang der voogdij een inventaris gemaakt wordt; de deugdelijkheid van de boedelbeschrijving moet onder eede bevestigd worden. Daarbij kan dan al dadelijk bevolen worden, dat de effecten aan toonder bij De Nederlandsche Bank worden bewaard. De taak van deze instelling wordt niet nader omschreven, maar bedoeld zal wel zijn, dat zij ook toezicht zou hebben te houden, dat het aldus in bewaring gegevene ook bewaard blijft en niet anders zal kunnen worden weggehaald of gewijzigd dan met de medewerking van den kantonrechter. Het is niet duidelijk waarom voor deze derdebewaarder nu juist De Nederlandsche Bank uitsluitend genoemd wordt. Het is een bekend verschijnsel, dat zij die onderwijs in de economie genoten hebben aan de juridische faculteit der universiteit weinig besef hebben van het bestaan naast De Nederlandsche Bank van andere Banken of soortgelijke particuliere instellingen, die voor het bewaren als derde in aanmerking komen. Misschien heeft deze onvoldoende onderlegging den juristen, die den Minister hebben bijgestaan bij de samenstelling van het wetsontwerp, parten gespeeld.

Het ontwerp regelt voorts de bevoegdheid van den voogd. Het zijn bepalingen, die sterk doen denken aan de beperking van de bevoegdheid van een directie eener naamlooze vennootschap zooals die in het meereendeel der statuten voorkomen. Enumereeren is moeilijk. Is soms de borgtocht hier vergeten?

Dan volgt de periodieke rekening en verantwoording. Als regel moet de voogd jaarlijks aan deze plicht voldoen tegenover den kantonrechter. Er is een mogelijkheid, dat de voogd hiervan ontheffing krijgt of slechts eens in de twee of drie jaar de rekening moet overleggen. Dit is een zwak punt. Deze vergemakkelijking in de rekenplicht kan alleen in het belang zijn van den kantonrechter uit het oogpunt van werkbe-

sparing. Voor voogd en minderjarige kan het slechts heilzaam zijn zoo regelmatig mogelijk te werken. Er kunnen een of meer deskundigen optreden om de rekening te controleren. In tegenstelling van de bewaring, waarbij een bepaalde keuze gedaan wordt uit de banken, wordt hier geen categorie aangewezen waaruit deze deskundigen zullen worden gekozen. Ook worden er nog bewindvoerders vermeld, door wie de voogd zich kan laten bijstaan, doch op zijn eigen verantwoordelijkheid. Noch hun hoedanigheid, noch hun taak wordt door het wetsontwerp aangewezen.

De Nederlandsche Bank doet wederom zijn intree bij de zekerheidsstelling. Indien de voogd voor zijn beheer zekerheid stelt door middel van pandgeving van effecten, wordt dit gevestigd door het pand te brengen onder de macht van een derde. Zoo staat het in het Burgerlijk Wetboek; hier wordt gesproken van inbewaargeving bij De Nederlandsche Bank met voorbijgaan van alle andere „derden”, die hiervoor in aanmerking kunnen komen.

Tenslotte wanneer het mis gaat of is; wanneer de voogd zijn beheer eigenmachtig voert, of zich schuldig maakt aan ontrouw, plichtsverzuim of misbruik van bevoegdheid, dan kan de Voogdijraad als laatste hulp troep worden ingeroepen. Bij de samenstelling van dit lichaam zal er dus opgelet moeten worden, dat ook deze taak aan haar is toevertrouwd.

De groote lichtzijde van het ontwerp is voorloopig de verplichte inventaris. Daaruit zal in de toekomst af te leiden zijn om welke bedragen van onmondigen het in Nederland gaat. Dan eerst zal te beoordeelen zijn, of niet al de te hulp geroepen instanties zullen moeten worden vervangen door een centraal instituut, hetzij van rijkswege ingesteld, hetzij door particulieren, aan wie de zorg voor het voogdijbeheer zal zijn toevertrouwd. De memorie van toelichting zegt nog, dat het vanzelf spreekt, dat er geen regeling kan worden gemaakt, die den minderjarige tegen alle risico's, in het bijzonder tegen opzettelijke fraude van den voogd, beschermt. De memorie van toelichting spreekt de vrees uit, dat al ware zulk een regeling te maken zij in elk geval zoo onpractisch en gecompliceerd zou zijn, dat zij als een zware last zou drukken, niet alleen op de voogden, maar ook op de overheidsorganen, die aan de uitvoering ervan zouden moeten medewerken. Die vrees is zeker ongegrond. Met een centraal instituut, zou een maximum risico-beperking te bereiken zijn. De kosten, die nu De Nederlandsche Bank en de deskundige zullen vergen, kunnen dan op meer directe wijze worden aangewend.

Mr. F. J. BREVET.

GOUDSTERILISATIE.

Over het probleem der goudsterilisatie is de laatste tijd veel te doen. In de Verenigde Staten is het probleem al van oudere datum dan bij ons, hoewel het ook daar nog steeds aktueel is en voorlopig ook wel zal blijven. Men tracht door allerlei manipulaties op de geldmarkt de mogelijke „inflationistische” invloeden van een steeds toenemen van de goudvoorraden tegen te gaan. Allerlei middelen zijn hiervoor aangegrepen en weer verworpen. Het plaats van schatkistpapier door staat of equalisatiefonds brengt renteverlies mee en het effect kan weer teniet gedaan worden door herbelening bij de centrale bank. Ook het in omloop brengen van gouden munten en het verlagen van de goudprijs zijn middelen, die reeds verworpen werden (zie verslag van De Nederlandsche Bank). Tenslotte stelde de President van De Nederlandsche Bank in genoemd verslag voor: ordening der goudproductie als een mogelijke oplossing. Maar ook hiertegen werden door Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart in E.-S.B. van 9 Juli zeer reële argumenten genoemd, die de onoverkomelijke bezwaren hiervan aantoonde. Het schijnt dus, dat er geen oplossing is voor het probleem, een konklusie, waartoe ook de Heer Van Sandick in dit tijdschrift¹⁾ kwam. Terecht

¹⁾ E.-S.B. van 26 Mei jl.

wees hij er op, dat de dispositiemogelijkheden altijd blijven bestaan, wat voor maatregelen men ook neemt. In de Verenigde Staten is dat gevaar nog groter daar het grootste deel van de beleggingen der banken bestaat uit staatsobligaties, die, als men er behoefte toe krijgt, bij de Res. Banks ondergebracht kunnen worden. Indien men dus de ogen niet sluit, zoals in de Verenigde Staten, voor het gebrek aan resultaat van de genomen of voorgestelde maatregelen, moet men noodzakelijk konkluderen: Er is niets aan te doen.

Ondertussen is het probleem nog ingewikkelder dan het tot nu toe werd aangenomen. Vooreerst is echter nodig een juiste probleemstelling, daar wij zonder dit niet tot een oplossing kunnen komen en het probleem te beperkt zien.

Immers hoe is men tot nu toe aan het probleem gekomen? Door oorzaken, waarop wij niet verder zullen ingaan, is de goudtoevoer in enige landen sterk toegenomen. Hiermee is dan de basis gegeven voor een grotere feducaire geldcirculatie, die men ongewenst acht, omdat men tengevolge hiervan een grote prijsstijging verwacht, wat zou wijzen op een te snelle ontwikkeling van de conjunctuur. Het probleem was dus: Hoe „steriliseren” wij de goudtoevoer zodanig, dat aan een grotere geldcirculatie paal en perk wordt gesteld.

In feite is het probleem echter wijder, nl.: Hoe kunnen wij een ongezonde ontwikkeling van de conjunctuur, die een gevolg is van verschijnselen aan de geldzijde van het maatschappelijke ruilproces, tegengaan? Indien wij het probleem zo stellen komen de verschijnselen direkt in een ander licht te staan. Waar tot nu toe alleen de aanbodzijde van de kredietmarkt beschouwd werd, komt na een juiste probleemstelling ook de vraagzijde in het probleem tot uiting. Dit is iets, dat men tot nu toe bij deze beschouwingen van de conjunctuur vanuit de geldzijde steeds over het hoofd heeft gezien. Met beperking of uitbreiding van het aanbod van krediet is men er niet. De goedkoopgeldpolitiek in Amerika bleef zonder resultaat, want het grote aanbod van krediet leidde niet tot een stimulering van de conjunctuur door het uitoefenen van meer koopkracht. Slechts een grotere liquiditeit van de Amerikaanse banken was het gevolg. Het „ingespoten” geld bleef hier werkloos liggen, want de produktie was niet rendabel en er was tengevolge daarvan geen vraag naar krediet.

Aanbod, hoe dringend ook, kon geen resultaat hebben, zolang de vraag naar kredieten van de zijde van het bedrijfsleven uitbleef. Het is merkwaardig, dat men, nu men zover is, dat de ingepompte gelden aan hun doel gaan beantwoorden, de gevolgen weer te niet wil doen. Men vreest nu „inflatie” tengevolge van de vroeger gevolgde politiek en schuift de verantwoordelijkheid voor het verschijnsel dan op het goud.

Thans echter bevinden wij ons in het omgekeerde geval. Door vergroting van de goudvoorraden is de mogelijkheid geschapen voor een grotere geldcirculatie. Dat, wat men nog voor kort wenste, wordt thans gevreesd, nl. het werkelijk uitoefenen van koopkracht, door vergroting van de circulatie. Maar ook nu weer wil men de zaak alleen „in het reine” brengen door beperking van de kredietmogelijkheden, dus van het aanbod, zonder dat men er de ontwikkeling van de vraag naar krediet ook maar enigszins in betreft.

Bekijken wij eens nader wat men sinds 1930 gewild heeft en waarvoor men thans bevreemd is. Na 1929 liep de koopkracht terug, d.w.z. er werd meer aangeboden dan gevraagd¹⁾. De oorzaken waren: een

¹⁾ Aan een weerlegging van de door Say als statische wet geformuleerde, loi des débouchés kunnen wij in het bestek van dit artikel niet beginnen. Het verschijnsel van de afname van de uitgeoefende koopkracht tegenover een in de aanvang gelijkblijvend aanbod, is trouwens te duidelijk in de praktijk waargenomen, dan dat wij er over hoeven te strijden.

verminderde rentabiliteit in het algemeen en een afname van de uitgeoefende koopkracht. Op een bespreking van de oorzaken van de rentabiliteitsvermindering kan hier alweer niet ingegaan worden. Duidelijk is in elk geval, dat de gevraagde prijs in hoeveelheid achterbleef bij het aanbod. Dit verschijnsel ging samen met een inkrimping, zowel van de geldcirculatie als van de omloopsnelheid van het geld. M.a.w. er trad een „hoarding” op, een vergroting van de relatieve kasstanden, zowel wat de verschillende huishoudingen individueel als wat het georganiseerde geldwezen in zijn geheel betreft. Het niet uitoefenen van koopkracht is dus het verschijnsel van de „hoarding” zelf, of dat nu een verminderd geldskwantum of een verminderde omloopsnelheid als zodanig betreft.

Hierna komt dan een tweede punt naar voren, dat men steeds over het hoofd heeft gezien en over het hoofd ziet. Het leek immers logisch, dat indien men trachtte de koopkrachtsstroom te vergroten, men eveneens de verloren welvaart weer te voorschijn zou toveren. „Easy-Money” werd een strijdroep. Maar wat kon men er van verwachten? Men meende hiermee een grotere credietvraag en dus een grotere geldcirculatie te kunnen forceren. Maar wat wij aan geld op deze wijze in de maatschappij pompten, werd direkt weer door de banken „gesteriliseerd”. De „hoarding” bleef dezelfde, terwijl alleen de plaats van de kasvoorraad een verandering onderging. Er was geen vraag naar kredieten. Ook de beste pomp kan niet werken als de afvoerleiding verstopt is. Pas met een herstel van de rentabiliteit kwam er vraag naar kredieten, maar vanaf dat moment vreesde men voor de resultaten, die men eerst gehoopt had te bereiken. Men had tussen het verloop van de conjunctuur en het verschijnsel der „hoarding” een kausaal verband verondersteld, terwijl alleen een functioneel verband bestond. Hoe het kausale verband is en of er een is, is niet na te gaan. En bij deze stand van zaken kon men vermoeden, dat de kans op succes gering zou zijn als men zich baseerde op een veronderstelde kausaliteit.

Wat kunnen wij nu van deze verschijnselen in het verleden leren t.a. van het probleem dat we ons gesteld hebben?

Ten eerste, dat men de vraagzijde bij dit vraagstuk niet mag verwaarlozen. Wat helpt alle beperking van het aanbod als de vraag zijn invloed blijft laten gelden? En wat voor betekenis heeft alleen maar een beperking van de goudvoorraad als basis van de geldschepping, als nog om en bij de 100 pCt. van de biljettencirculatie door goud gedekt is.

Niet alleen leidt z.g. „sterilisatie” niet tot het beoogde resultaat, ook al zou er van geen toevoer, maar van een afvloeien van goud sprake zijn, dan nog zou het probleem even groot zijn. De kans op een gevaarlijke ontwikkeling van de conjunctuur door verschijnselen van de geldzijde blijft bestaan. Immers, waarop komt het tenslotte aan? Niet op beperking van de goudvoorraad of het remmen van een prijsstijging, maar op een neutrale geldwerking. Vermeden moet worden, dat er meer koopkracht wordt uitgeoefend dan aangeboden, want dan is er van een gevaarlijke invloed op de conjunctuur vanuit de geldzijde sprake. Dit verschijnsel noemt men dan ten onrechte „inflatie”. Zou men dat verschijnsel inderdaad met de term inflatie willen aanduiden dan is er sinds het bestaan der conjunctuurgolven sprake van een voortdurende afwisseling van inflatie en deflatie. En met het begrip inflatie hebben wij toch meestal iets anders op het oog. Het verschijnsel zo te betitelen verwekt dus slechts onjuiste, onrustwekkende gedachtenassociaties. En of de goudvoorraad nu toe- of afneemt, dat is het, wat men moet trachten te vermijden. Men staart zich blind op en debatteert over een klein onderdeel van een probleem, dat men niet in zijn geheel bekijkt, waarschijnlijk uit angst, dat men voor het geheel geen oplossing weet te geven.

Want hoe moet men bij de huidige organisatie van het geldwezen vermijden, dat de uitgeoefende de aangeboden koopkracht bij een opgaande konjunctuur overtreft? In dit licht dient het probleem gesteld te worden. Of er veel goud is als *basis* voor een grotere uitgeoefende koopkracht is hierbij slechts van mindere betekenis.

Ook uit andere bronnen kan de vergroting van de koopkracht geput worden, nl. uit een vergrote circulatie bij gelijke goudvoorraad en uit een „dishoarding”. Dat is het tweede wat wij uit het verleden kunnen leren, nl. dat als de credietvraag stijgt en er tengevolge daarvan „dishoarding” optreedt, dit niet te belemmeren is door remmen van de circulatie. Een grotere koopkrachtsstroom treedt op, ook al neemt de biljettencirculatie niet toe. Hoeveel goud er als dekking is, doet dan niet ter zake.

En ten derde dient men uit het verleden de les te trekken, geen kausaliteiten aan te nemen daar, waar slechts sprake is van een functioneel verband. Als inderdaad een afnemende koopkrachtsstroom de *oorzaak* zou zijn van een baisse en een toenemende koopkrachtsuitoefening *oorzaak* zou zijn van de opleving zou het zin hebben hier zijn kracht aan te wenden om de konjunctuur te beïnvloeden. Nu er echter geen sprake is van een dergelijke functionele samenhang, is het inzetten van kunstmatige krachten hier krachtsverspilling.

Men zal ons, en terecht, verwijten dat wij slechts de genomen maatregelen hebben bekritiseerd zonder zelf betere aan te geven. Wij twijfelen er echter aan of maatregelen aan te geven zouden zijn om de konjunctuur bij de huidige maatschappelijke ordening en dan nog wel alleen van de geldzijde te beïnvloeden. Indien een rigoureuze diskontopolitiek gevoerd werd en men een zeer hoge rentestand effectief zou weten te maken, zou dit misschien een middel kunnen zijn. Maar afgezien van de mogelijkheid hiervan, zal men zo'n maatregel ongewenst achten. Onze monetair politiek hinkt tussen twee gedachten heen en weer. Enerzijds wil men door een lage rentestand een opleving bevorderen en een sanering van de staatshuishouding door conversies mogelijk maken. Anderzijds ziet men de gevaren in van een te ver doorgevoerde goedkoopgeldpolitiek, die dan door een toename van de goudvoorraad in de hand gewerkt wordt. Een konsekwente politiek hetzij van steun, hetzij van remmen van de opleving wordt niet gevoerd. Het goud wordt er dan nu vast als toekomstige zondebok bijgehaald voor het geval, dat het misloopt. Het enige wat men tot nu toe heeft weten te bereiken is, door het verspreiden van geruchten, onrust te zaaien, waarop het bedrijfsleven reageert met minder kredietvraag. Men bereikt hier indirect als onbedoeld psychologisch *gevolg* wat men door feitelijke maatregelen niet kan bereiken, nl. een remmen van de *prijsstijging*. Afgezien ervan of dit de *aktiviteit* als wezenlijk konjunctuurkenmerk sterk zal beïnvloeden, vragen wij ons af of dat een juiste methode is. Een rustige ontwikkeling van de bedrijvigheid is immers het doel en niet, door het zaaien van onrust, het bedrijfsleven de noodzakelijke voorwaarden hiertoe te ontnemen.

Ons doel was slechts door een betere probleemstelling het goudprobleem in haar betekenis voor de konjuncturele ontwikkeling tot haar juiste proporties terug te brengen.

Sj. MULLER.

DE RIJKSMIDDELEN OVER JUNI 1937.

Reeds bij oppervlakkige kennismaking van het in dit nummer voorkomend Overzicht van den stand der Rijksmiddelen op ultimo Juni jl. blijkt, dat de laatstverloopen maand buitengewoon gunstig voor 's Rijks schatkist is geweest. De gewone niet-directe belastingen brachten f 40.410.800 op tegen f 30.254.200 in Juni 1936 en vertoonen mitsdien een vooruitgang van niet minder dan f 10.156.600. Een maandopbrengst van boven de f 40 miljoen werd in jaren

niet gehaald. Ook de gemiddelde maandraming werd niet onaanzienlijk overtroffen (met f 9.267.000). En vrijwel alle middelen droegen tot dit gunstig resultaat bij; slechts de gedistilleerdaccijns, de suikeraccijns en de couponbelasting konden het opbrengstcijfer van Juni 1936 niet bereiken. Wat de gemiddelde maandraming betreft, deze werd alleen bij een drietal accijnzen niet verkregen, t.w. den zoutaccijns, den gedistilleerdaccijns en den suikeraccijns. Met name de dividend- en tantiëmebelasting, de invoerrechten, de omzetbelasting, de zegelrechten, de registratierechten en de successierechten gaven een belangrijke stijging te zien.

Ook het halfjaarlijksche overzicht maakt een alleszins bevredigenden indruk. De totale opbrengst over de eerste zes maanden bedraagt f 209.115.400 tegen f 175.930.500 in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar en bij een evenredige raming van f 186.862.500. Geen enkel middel heeft gedurende deze periode minder opgebracht dan in het eerste halfjaar 1936. Wat de raming aangaat, deze werd slechts niet gehaald bij den gedistilleerdaccijns, den bieraccijns en den suikeraccijns, welke tezamen f 823.000 bij de verwachting ten achter bleven. De overige middelen brachten evenwel tezamen f 23.075.900 meer dan de raming op. De keer ten goede, die in de opbrengst der middelen na de depreciatie van den Gulden is gekomen, blijkt zich derhalve te handhaven.

Bij nadere analyse van de afzonderlijke middelen blijkt vooreerst, dat de dividend- en tantiëmebelasting niet minder dan f 2.083.100 méér heeft opgebracht dan in Juni 1936. Nu is de dividend- en tantiëmebelasting een wisselvallig middel, waarvan het grootste gedeelte in slechts enkele maanden in het midden des jaars wordt ontvangen. Het vorige jaar was Augustus de gunstigste maand; ditmaal schijnt het hoogste bedrag reeds in Juni te zijn ontvangen. Het zal dus noodig zijn nog enkele maandopbrengsten af te wachten, alvorens kan worden uitgemaakt, of hier van een werkelijke stijging kan worden gesproken. Het 1e halfjaar bracht f 2.212.100 meer in 's Rijks schatkist dan de eerste zes maanden van het vorige jaar. Deze vooruitgang is voor een klein deel te danken aan de opcenten, geheven ingevolge de wet van 20 December 1935 (Staatsblad No. 725), die in de eerste maanden van 1936 nog niet hun geheelen invloed konden uitoefenen.

De invoerrechten vertoonden ditmaal een accres van f 2.218.000. De gemiddelde maandraming werd overtroffen met f 1.012.900. De ontvangsten zijn de laatste maanden opvallend hoog, als gevolg van de prijsstijging van verschillende goederen, die uit het buitenland moeten worden betrokken. Het 1e halfjaar leverde reeds een surplus van f 4.616.000. Natuurlijk zijn de gevolgen van de depreciatie nog steeds van gunstigen invloed. Ook het statistiekrecht geeft ruime baten. Laatstgenoemd middel bracht ditmaal f 101.500 meer op, waardoor de in de reeds verstreken maanden verkregen voorsprong opliep tot f 527.400, een voor dit kleine middel niet onaanzienlijk bedrag.

Met de groep der accijnzen gaat het langzamerhand wel iets beter. Het zout verschafft f 15.200 meer, in tegenstelling met de vorige maand; de eerste zes maanden leverden f 112.100 meer op. De geslachtaccijns gaf opnieuw een hooge ontvangst (toeneming f 115.300), dank zij de hooge rundveeprijzen. Aan wijnaccijns werd f 55.200 meer geboekt, niettegenstaande de verlaging van het tarief. De raming werd met f 328.700 overschreden, doch de laatste maand van het kwartaal is voor dit middel altijd de belangrijkste. De gedistilleerdaccijns liep terug met f 197.200; toch verschaften de eerste zes maanden nog een overschot van f 7.500 boven het eerste halfjaar 1936. Niettemin vormt deze accijns nog een zwakke plek in deze groep; het evenredig deel der raming werd althans niet gehaald (tekort f 372.400). Het bier leverde f 86.800 meer op; daar de ontvang-

sten van Juni 1936 reeds aan den hoogen kant waren, beteekent dit, dat de afgelopen maand gunstig was; inderdaad werd de raming niet onbelangrijk overtroffen (met f 225.400). Er schijnt hier echter een bijzondere omstandigheid in het spel te zijn, die de stijging der afgelopen maand heeft veroorzaakt. De in de vorige maanden ontstane achterstand werd thans in een voordeelig saldo omgezet; immers het eerste halfjaar leverde f 76.600 meer op dan in 1936. Aan suikeraccijns kwam ditmaal f 375.300 minder binnen dan in Juni 1936, doch deze verlaging is slechts schijnbaar, daar de maand Juni ditmaal een verschijndag van den crediettermijn minder telde dan in het vorige jaar; per slot van rekening heeft de suikeraccijns dus thans ruimer gevloeid. Het 1e halfjaar 1937 is f 1.261.200 bij dezelfde periode van 1936 in het voordeel; de ontvangsten van de eerste maanden van het vorige jaar waren evenwel niet bijster gunstig. Op zichzelf beschouwd, zijn de ontvangsten van het loopende jaar niet hoog; alleen in Januari jl. werd de gemiddelde maandraming gehaald en er is in het 1e halfjaar dan ook bij de raming een achterstand ontstaan van f 441.400. De ontvangsten van het 2e halfjaar 1936 waren belangrijk hooger. Tenslotte nog de tabaksaccijns, die f 183.900 meer opleverde en in totaal f 3.205.800 in de schatkist bracht. Dit laatste bedrag is zeer gunstig, als men bedenkt, dat de maandraming niet meer dan f 2.708.300 bedraagt. De ontvangsten uit dit middel zijn tot dusver bevredigend; gerekend over zes maanden, is er een vooruitgang waar te nemen van f 564.900.

De belasting op gouden en zilveren werken verschafte f 2.600 méér; de omzetbelasting gaf weer een bijzonder hooge opbrengst, nl. f 6.488.200 of f 1.300.600 meer dan in Juni 1936 en f 1.279.800 boven de maandraming. De prijsverhoging van zeer veel artikelen komt hierin tot uitdrukking. Het eerste halfjaar 1937 heeft f 5.695.400 meer aan omzetbelasting opgebracht dan de maanden Januari t/m. Juni 1936. Met de couponbelasting loopt het in de laatste maanden iets minder goed; het decrees bedraagt ditmaal f 184.700, al werd de raming ook iets overschreden (met f 5.400).

De z.g. conjunctuurheffingen gaven ruime baten. Aan zegelrechten kwam f 1.542.600 meer binnen (bij een ontvangst van f 2.856.700), waarvan f 318.700 aan een ruimer vloeien van de beursbelasting is toe te schrijven. Hoewel de abnormale drukte op de beurs na de depreciatie van den Gulden, thans wel iets is geluwd, zijn de ontvangsten toch nog hoog; het 1e halfjaar heeft f 9.328.950 meer zegelrecht opgeleverd dan in 1936. Het geheele voor 1937 geraamde bedrag is reeds binnen. Ook de registratierechten blijven goed op peil; de afgelopen maand gaf zelfs een buitengewoon hooge ontvangst (f 2.465.500 of f 1.733.500 meer dan in Juni 1936 en f 1.540.500 meer dan de raming). Men moet tot 1929 teruggaan, om een dergelijke hooge ontvangst te vinden.

De successierechten waren ditmaal weer bijzonder goed; zij brachten f 3.844.400 op, of f 1.463.300 meer dan in Juni 1936 en f 444.400 boven de maandraming. Gerekend over zes maanden, is het loopende jaar met f 3.642.100 in het voordeel. Ongetwijfeld moet hier worden gedacht aan de 20 opcenten, welke thans worden geheven, doch in de eerste negen maanden van 1936 hun invloed nog niet deden gevoelen. De loodsgelden namen toe met f 12.100; over zes maanden bedraagt de vooruitgang f 129.000.

Wat de Directe Belastingen betreft, verschilt de stand van de grondbelasting niet veel van dien van ultimo Mei jl. Bij de inkomstenbelasting, de vermogensbelasting en de verdedigingsbelasting I is thans de invloed van het nieuwe belastingjaar te bespeuren. Zoo steeg het zuiver bedrag der kohieren, voor wat de inkomstenbelasting betreft, in de afgelopen maand van f 23.611.900 tot f 32.379.400. Overigens kan worden opgemerkt, dat bij alle directe belastingen de stand per ultimo Juni jl. uitkomt boven het

kohierbedrag op hetzelfde tijdstip van het vorige jaar. De dikwijls niet onbelangrijke verschillen zijn vermoedelijk voor het grootste gedeelte te danken aan een vlugger verloop van de aanslagregeling voor 1937/1938, aan tijdiger vaststelling van opcentenverordeningen en overigens wellicht ook wel aan verbetering van den economischen toestand.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE OOSTENRIJSCHES WET INZAKE GOUD- CLAUSULES.

Een medewerker uit Weenen schrijft ons:

Tot de belangrijkste maatregelen op economisch gebied in den laatsten tijd in Oostenrijk genomen, behoort ongetwijfeld de Wet op de goudclausules, die niet alleen van beteekenis is voor de deviezenpolitiek, maar daarnaast ook moet worden gezien als een onderdeel van de prijspolitiek der Regeering, welke erop gericht is om de voornaamste massa-verbruiksartikelen goedkooper te maken.

De goudclausulewet verklaart eenerzijds, dat Oostenrijkers voortaan rechtsgeldig geen overeenkomsten meer kunnen aangaan, waarin de maatstaf van een geldverplichting volgens goudwaarde (goudclausule) wordt bepaald, voorts — en dit is ook voor het buitenland van belang —, dat de schuldeischer geen beroep kan doen op goudclausules bij vorderingen in vreemde valuta's, wanneer in den betrokken buitenlandschen staat goudclausules ongeldig zijn. Tot zoover het gedeelte van de wet, dat op het terrein der deviezenpolitiek ligt. Anderzijds laat zij ten aanzien van de prijspolitiek toe, dat overeenkomsten inzake regelmatige levering van goederen, inzonderheid van electriciteit, gas en water, door den ontvanger kunnen worden opgezegd, wanneer aan den prijs een goudclausule is verbonden en de overeenkomst vóór 25 Maart 1933 was aangegaan. Laatstgenoemde datum houdt daarmede verband, dat er reeds omstreeks dat tijdstip in Oostenrijk verordeningen bestonden, welke betrekking hadden op enkele goudclausulevraagstukken, hetgeen tot een reeks economisch niet-gemotiveerde prijsverhogingen had geleid. Daar de regeering met de nieuwe wet van het standpunt der prijspolitiek uit slechts afschaffing van de goudclausule beoogt, zoo vervalt het vermeldde opzeggingsrecht van den ontvanger, wanneer de leverancier zelf binnen een bepaalden termijn van de goudclausule afziet.

Wat zijn nu de belangrijkste gevolgen van de goudclausulewet?

De beteekenis van het deel, dat de deviezenpolitiek betreft, ook voor het buitenland, ligt vooral in het volgende. Tot dusverre reeds werd bij obligaties in vreemde valuta met goudclausule, welke door Oostenrijksche schuldenaren werden uitgegeven, waarbij het in de eerste plaats practisch om goud-Dollar-clausules ging, niet meer de goud-Dollar-waarde, doch slechts de papier-Dollar-waarde betaald, wanneer het betrokken effect in de Vereenigde Staten betaalbaar was gesteld. De Oostenrijksche rechtspraak beschouwde in dit geval namelijk het recht van de plaats van betaling als beslissend. Bijgevolg is naar deze opvatting bij in Amerika betaalbare verplichtingen het Amerikaansche recht toepasselijk, en moet zodoende, daar Amerika de goudverplichtingen op zijn gebied in gedeprecieerde Dollarverplichtingen (papierdollars) veranderde, ook voor uit Oostenrijk komende, doch in Amerika betaalbaar gestelde verplichtingen analoog worden gehandeld. Om deze reden werden door de Oostenrijksche rechtbanken de vorderingen afgewezen, welke de Zwitsersche Vereeniging van Bankiers en een Liechtensteinsche trustee tegen den Oostenrijkschen Staat instelden tot betaling in goudwaarde van de Amerikaansche tranche van de Oostenrijksche Volkenbondsleening, welke in gouden Dollars luidt. Het volgens de toenma-

lige bepalingen van de Volkenbondsleening door Oostenrijk gedeponeerde garantie-depôt met betrekking tot deze leening werd door haar internationale trustee's nochtans niet vrijgegeven, voorzover het het verschil van de waarde tusschen gouden Dollars en papieren Dollars van de Amerikaansche tranche betreft.

Wat daarentegen de in Oostenrijk uitgegeven obligaties in vreemde valuta betreft, had een deel van de Oostenrijksche rechtspraak goudclausules onder bepaalde omstandigheden erkend, wanneer als plaats van betaling *niet* de overeenkomstige staat in het buitenland is bepaald. Met deze meer toevallige onderscheiding naar de plaats van bestemming alleen breekt de goudclausulewet en introduceert in plaats daarvan de valuta-wetgeving van den buitenlandschen staat. Indien deze goudclausules afschaft, vallen ze ook weg bij in Oostenrijk aangegane verplichtingen in de valuta van den buitenlandschen staat. Practisch heeft dit weder speciale beteekenis voor goud-Dollareffecten, welke in Oostenrijk werden uitgegeven, doch waarvan een deel in buitenlandsch bezit is. Want nu wordt ook principieel de mogelijkheid van het afdoen van de rentebetaling, enz. in papier-Dollar-waarde ondanks goud-Dollar-clausule toegestaan. Intusschen is deze Amerikaansche devaluatie practisch weder niet de eerste, waarmede bij enkele van deze effecten rekening wordt gehouden. Daarbij werd namelijk ook de vroegere devaluatie van de Oostenrijksche Schilling in aanmerking genomen. Eenige jaren geleden kwam het Oostenrijksche hoogste rechtscollege reeds tot conclusies, waaruit de geldigheid van goudclausules in bepaalde gevallen viel af te leiden. Daar de ontwikkeling van de economische omstandigheden intusschen echter groote moeilijkheden had veroorzaakt voor hen, die verplichtingen hadden uit hoofde der betreffende fondsen door het vasthouden aan de goudwaarde-verplichting, respecteerde de Oostenrijksche regeering weliswaar de bovenvermelde zienswijze van het hoogste gerechtshof, verlaagde echter den rentevoet van de betrokken papieren zoodanig, dat deze ongeveer in overeenstemming kwam met de — reeds eenige jaren tevoren — plaats gehad hebbende depreciatie van de Oostenrijksche Schilling.

Het prijspolitieke gedeelte van de goudclausulewet staat, doordat het de belangen van de consumenten op den voorgrond plaatst, volgens officieus commentaar in nauw verband met de algemeene prijspolitiek van de regeering. Deze apprecieert inzonderheid de volkshuishoudelijke beteekenis van den prijs voor het betrekken van water en elektrische kracht, doch zorgt ook, dat de nieuwe regeling in overeenstemming met den toestand van de leveranciers blijft, temeer daar verschillende van deze Oostenrijksche verkoopmaatschappijen, die valuta-schulden hebben, door buitenlandsche depreciaties aanzienlijke verlichtingen op den dienst van deze schulden hebben ondervonden. Voor het buitenland zijn de nieuwe prijspolitieke bepalingen practisch van beteekenis, in zoverre bij vele Oostenrijksche electriciteitsbedrijven en waterleidingen aanzienlijke buitenlandsche kapitaalbelangen zijn geïnteresseerd. Daarmede houden ten deele ook de zoo juist genoemde valuta-schulden van deze Oostenrijksche bedrijven verband.

AANTEKENINGEN.

Westersche landen heroveren de Ned.-Indische markt.

De snel uitbreidende expansie van Japan op de Ned.-Indische markt, die in de crisisjaren tot ongerustheid aanleiding heeft gegeven, heeft zich sedert 1934 niet verder voortgezet. Integendeel, relatief was de beteekenis van de positie van Japan op de Indiische markt reeds in 1935 afgenomen en dat verschijnsel heeft zich in 1936 voortgezet, zooals blijkt uit onderstaande tabel, ontleend aan het jaarverslag van de Javasche Bank.

Totale invoer, inclusief Gouvernementsgoederen.
(exclusief goud en zilver, postpakketten en passagiersgoederen).

Landen van herkomst	Percentage v. d. totaal- invoer in Ned.-Indië		
	1934	1935	1936
Nederland	13.26	13.37	16.73
Groot-Brittannië en Ierland	8.24	8.01	7.85
Duitschland	7.43	8.08	9.12
België en Luxemburg	1.38	2.18	2.50
Frankrijk	0.94	1.16	1.31
Italië	0.63	0.57	0.21
Zweden	0.63	0.73	0.77
Zwitserland	0.57	0.58	0.60
Oostenrijk, Hongarije en Czecho- slowakije	0.27	0.59	0.75
Noorwegen	0.15	0.22	0.21
Denemarken	0.10	0.17	0.16
Spanje	0.04	0.07	0.09
Overig Europa	0.28	0.47	0.43
Totaal Europa	33.92	36.20	40.73
U.S.A.	6.17	6.93	7.69
Overig Amerika	0.61	0.73	0.92
Totaal Amerika	6.79	7.66	8.61
Japan	32.47	30.11	26.70
Singapore en Penang	12.79	12.11	11.14
Britsch-Indië	2.75	3.41	3.14
China	2.33	1.85	2.13
Hongkong	1.70	1.27	1.62
Fransch Indo-China	0.50	1.17	0.32
Siam	0.57	0.74	0.33
Dalny, Korea, Wladiwostok	0.59	0.24	0.17
Rest Azië	0.87	0.75	0.90
Totaal Azië	54.57	51.66	46.44
Totaal Australië	3.35	3.32	2.96
Britsch-Oost-Afrika	0.57	0.46	0.69
Egypte	0.19	0.13	0.12
Unie van Zuid-Afrika	0.07	0.05	0.06
Overig Afrika	—	0.08	0.04
Totaal Afrika	0.84	0.72	0.91
Elders (P. Samboe en onbekend) ..	0.52	0.45	0.36
Totaal generaal	100.—	100.—	100.—

Het aandeel van Azië, aldus het genoemde verslag, daalde van 51.66 pCt. tot 46.44 pCt., waartegenover dat van Europa van 36.20 pCt. tot 40.73 pCt. en dat van Amerika van 7.66 pCt. tot 8.61 pCt. steeg. Van de Aziatische landen zijn het met name Japan, Siam, Indo-China — de beide laatsten tengevolge van het grootendeels wegvallen der rijstleveranties —, die hun aandeel in den import van Nederlandsch-Indië zagen terugloopen. Het aandeel van Japan, hetwelk in 1934 met 32.47 pCt. zijn hoogsten stand bereikte, is sindsdien gedaald tot 26.70 pCt. Van de Europeesche landen steeg Nederland's aandeel van 13.37 pCt. tot 16.73 pCt.

Kan aan deze verschuiving van leveranties van het Oosten naar het Westen voor zoverre zij haar oorzaak vindt in een grootere vraag naar goederen, welke het Oosten vooralsnog niet kan leveren, een natuurlijk karakter worden toegekend, ten deele steunt zij tevens op de door Nederlandsch-Indië gevoerde handelspolitiek.

Deze politiek bleef in 1936 gericht op de regulering van den invoer in verband met de belangen van den uitvoer en van de hier gevestigde industrie. De reeds vóór 1936 op basis van de Crisis-invoerordonnantie 1933 afgekondigde contingentteeringen bleven gehandhaafd, terwijl nieuwe werden afgekondigd voor confectiegoederen, ijzervitriool, mierenzuur, zwavelzure ammoniak en gloeidraad, resp. gloeidraadmateriaal. Beide eerstgenoemde contingentteeringen beoogen bescherming te verleenen aan de Ned.-Indische industrie, de overige zijn bedoeld als steun aan de Nederlandsche industrie. Meer nog dan in 1935 is de Nederlandsch-Indische Regeering er in het afgelopen jaar op bedacht geweest om door verlening van bijzondere faciliteiten, veelal in den vorm van speciale invoercontingenten, concessies te verkrijgen ten

bate van den Indischen export. Op basis van dit reciprociteitsbeginsel zijn aan Duitschland o.m. extra-contingenten toegekend voor pakpapier, sanitair aardewerk en meststoffen, aan Engeland voor gebleekte katoenen stoffen en sanitair aardewerk, terwijl tenslotte aan Polen faciliteiten zijn toegezegd met betrekking tot den invoer hier te lande van ijzeren buizen, zink en enkele manufacturen.

Productie en prijsvorming op de Engelsche markt van Nederlandsche, Deensche en koloniale boter.

In de *inleiding* van de studie van Dr. H. J. Frietema over bovengenoemd onderwerp (22ste publicatie van het Nederlandsch Economisch Instituut) wordt een overzicht gegeven van de jaarlijksche boterproductie in de belangrijkste productiegebieden en van de uitvoer- en invoercijfers der belangrijkste boterexporterende en boterimporterende landen. Bij dit overzicht wordt de aandacht erop gevestigd, dat de belangrijkste productiegebieden vrijwel geen boter uitvoeren. Uit het overzicht blijkt tevens, dat de belangrijkste boterexporterende landen zijn: Denemarken, Nieuw-Zeeland en Australië en dat Groot-Brittannië het overgrote deel tot zich trekt van alle in het internationaal verkeer gebrachte boter. Opvallend is de snelle opkomst van Nieuw-Zeeland en Australië als boterexporterende gebieden. Hierdoor wordt de begrenzing van deze studie gemotiveerd: onderzocht wordt onder welke economische omstandigheden boter wordt geproduceerd in ons land, in Denemarken en in de Britsche Dominions Nieuw-Zeeland en Australië, terwijl de prijsvorming wordt geanalyseerd op de groote markt, waar deze drie soorten boter, de Nederlandsche, de Deensche en de „Koloniale” (afkomstig uit genoemde Dominions), elkaar ontmoeten.

Het eerste gedeelte tracht te geven een analytische beschrijving van de economische omstandigheden, waaronder Nederlandsche, Deensche en Koloniale boter wordt geproduceerd.

In het *eerste hoofdstuk*, dat betrekking heeft op *Nederland*, wordt allereerst erop gewezen dat, al heeft de verhouding bouwland: grasland weinig veranderingen ondergaan, de melkproductie gedurende de laatste decennia voortdurend is toegenomen. De oorzaken, welke tot deze toegenomen intensiteit hebben geleid, worden uitvoerig besproken, waarbij in het bijzonder de aandacht wordt gevestigd op de toegenomen productiecapaciteit van den grond en op de verhooging van de productiecapaciteit per rund. Vastgesteld wordt, dat deze intensiteitstoename inderdaad verband houdt met het prijspeil der producten, echter wordt erop gewezen, dat in het algemeen niet kan worden vastgesteld dat bij lage marktprijzen de productie weinig intensief plaats vindt. Het bekende verschijnsel, dat ten onzent de melkproductie hevige seizoenschommelingen vertoont, wordt geanalyseerd, waarbij de conclusie is, dat dit seizoenverschijnsel een kostprijsverschijnsel is.

Vervolgens wordt grondig onderzocht een aantal verschijnselen, welke betrekking hebben op de verwerking van de melk en op de productie van Nederlandsche boter. Deze verschijnselen betreffen in de eerste plaats de verhoudingen, welke bestaan tusschen de hoeveelheden consumptiemelk, boter, kaas en melkproducten, welke in ons land worden bereid, terwijl in de tweede plaats de merkwaardige geografische arbeidsverdeling wordt geanalyseerd, welke bestaat tusschen verschillende deelen van ons land. Vervolgens wordt de noodige aandacht geschonken aan de verplaatsing van het melkverwerkingsproces van de boerderij naar de boterfabriek. Met behulp van gepubliceerd materiaal wordt tenslotte vastgesteld, dat in ons land groote hoeveelheden boter worden bereid in fabrieken, waarbij de verwerkingskosten van de melk een zeer belangrijk deel vormen van de prijzen, welke voor de geproduceerde boter zijn bedongen.

Tenslotte wordt een overzicht gegeven met betrekking tot de productie, het binnenlandsche verbruik en den uitvoer van Nederlandsche boter gedurende de laatste decennia.

In het *tweede hoofdstuk*, dat betrekking heeft op *Denemarken*, worden op ongeveer dezelfde wijze als dit gedaan is in het eerste hoofdstuk, achtereenvolgens behandeld: de productie van melk, de verwerking van de melk en de productie en de export van Deensche boter. Begrijpelijkerwijze wordt hierbij in het bijzonder de aandacht gevestigd op belangrijke economische verschillen, welke in dit opzicht bestaan tusschen de beide landen. Hierbij wordt aan een grondig onderzoek onderworpen het verschil, dat bestaat met betrekking tot het bedrijfsstelsel van den Deenschen en den Nederlandschen boer, waarbij met name de aandacht erop wordt gevestigd, dat in Denemarken de seizoenschommelingen veel minder hevig zijn dan ten onzent. Wat de verwerking van de melk betreft, wordt allereerst vastgesteld, dat in Denemarken, meer dan in ons land het geval is, de boterproductie hoofdzaak is, terwijl vervolgens de nadruk erop wordt gelegd, dat in Denemarken de verwerkingskosten van de melk, voor zoover deze tot boter wordt verwerkt, zeer aanzienlijk lager zijn dan in ons land. Tenslotte worden enkele beschouwingen gegeven met betrekking tot den export van Deensche boter, waarbij opvallend is, dat de seizoenschommelingen veel minder hevig zijn dan die van de uitvoercijfers van Nederlandsche boter. Vastgesteld wordt, dat steeds de meeste Deensche boter is geëxporteerd naar Groot-Brittannië.

Het *derde hoofdstuk* heeft betrekking op de *Koloniale boter*, dus op de boter, welke in *Australië* en in *Nieuw-Zeeland* wordt bereid.

In de eerste plaats wordt de aandacht erop gevestigd, dat in deze gebieden, met name in Nieuw-Zeeland, de klimatologische omstandigheden buitengewoon gunstig zijn voor de productie van melk en van zuivelproducten en dat de ontwikkeling van de zuivelbereiding daar buitengewoon snel is geweest; toen vervoer van zuivelproducten over groote afstanden tegen betrekkelijk lage vrachten mogelijk bleek.

Vastgesteld wordt, dat typeerend voor deze gebieden is het feit, dat de melk gedecentraliseerd (op de boerderij of in locale zuivelstations) wordt ontroomd en dat uitsluitend de room naar de boterfabrieken wordt vervoerd. Hierdoor is het mogelijk gebleken boterfabrieken op te richten, welke een enorm werkgebied hebben en welke zeer groote hoeveelheden boter produceeren. Het is waarschijnlijk, dat tengevolge hiervan de verwerkingskosten van de melk laag zijn. De vraag wordt onderzocht, op welke wijze men in deze gebieden erin geslaagd is, niettegenstaande de toepassing van een werkwijze, waardoor de kwaliteit van de grondstof ongunstig wordt beïnvloed, een product te bereiden, dat weliswaar niet hoogfijn is, doch waarvan de kwaliteit in het algemeen goed moet worden genoemd. Niettegenstaande de gunstige klimatologische omstandigheden zijn de seizoenschommelingen in de productiecijfers van boter groot. Aangenomen mag worden, dat de expansiemogelijkheden met betrekking tot de melkproductie, met name in Nieuw-Zeeland, nog zeer groot zijn en dat het waarschijnlijk is, dat Nieuw-Zeeland in de naaste toekomst als boterexporterend gebied een nog krachtiger positie zal blijken in te nemen dan thans reeds het geval is. Vermoedelijk is de kostprijs per eenheid melk, dank zij de gunstige klimatologische omstandigheden, in Nieuw-Zeeland zoowel als in Australië lager dan in West-Europa. De expansiemogelijkheid van de zuivelindustrie in Australië wordt echter sterk beïnvloed door den onregelmatigen regenval.

In het tweede gedeelte wordt de prijsvorming van Nederlandsche, Deensche en Koloniale boter op de Engelsche markt aan een nader onderzoek onderworpen.

Het *eerste hoofdstuk* is gewijd aan de vraag naar boter in het algemeen. Hierbij wordt vastgesteld, dat

deze vraag wordt bepaald door de koopkracht en de levensgewoonten van de consumenten en door de concurrentie van verschillende substitutie-artikelen, waarbij de margarine een bijzondere positie inneemt. Nadat is gememoreerd, welke wettelijke maatregelen, in ons land en elders, zijn genomen, teneinde de producenten van boter tegen oneerlijke concurrentie te beschermen, wordt een onderzoek ingesteld betreffende de prijsverhoudingen van boter en margarine vóór en na den oorlog. In verband hiermede worden gegevens vermeld betreffende het verbruik van boter en margarine per hoofd van de bevolking in verschillende landen. Hierna wordt het bekende verschijnsel geanalyseerd, dat voor boter geen en voor margarine veel reclame wordt gemaakt.

In het *tweede hoofdstuk* wordt meer in het bijzonder geanalyseerd de vraag, welke in Groot-Brittannië bestaat voor Nederlandsche, Deensche en Koloniale boter. Allereerst wordt de aandacht gevestigd op de enorme betekenis van Groot-Brittannië als invoergebied van boter, een gevolg van het groote boterverbruik en de geringe inheemsche productie, terwijl daarna wordt gewezen op de kwantitatieve verhoudingen, welke bestaan tusschen de invoeren van boter van verschillende herkomst, waarbij op groote verschuivingen wordt gewezen. In het bijzonder wordt dan de vraag naar Deensche en Koloniale boter aan een onderzoek onderworpen, waarbij de aandacht wordt gevestigd op merkwaardige verschillen.

Het *derde hoofdstuk* heeft betrekking op *boterprizen in het algemeen*. In dit hoofdstuk wordt allereerst nagegaan het prijsverloop van boter op de wereldmarkt gedurende de laatste honderd jaar, waarbij het verband wordt vastgesteld, dat bestaat tusschen dit prijsverloop en de bewegingen van het algemeen prijspeil. Vastgesteld wordt, dat het prijspeil van boter op de wereldmarkt in de periode 1920—1930 niet hooger was dan in de periode 1910—1914, mits hierbij de invloed van het verschil in het algemeen prijspeil in beide perioden wordt uitgeschied. De sterke prijsdaling na 1929 wordt uitvoerig verklaard. Tenslotte wordt de aandacht gevestigd op de seizoenbeweging in het prijsverloop, zulks in verband met het feit, dat de boterproductie op het Zuidelijk halfrond niet volkomen aansluit bij de productie op het Noordelijk halfrond. Hierbij wordt de invloed van de voorraadvorming nader onderzocht.

In het *vierde hoofdstuk* wordt een analyse gegeven van de *prijsvorming van de Nederlandsche, de Deensche en de Koloniale boter op de Engelsche markt*. Allereerst wordt vastgesteld, dat het prijspeil van boter op de Engelsche markt in het algemeen afhankelijk is van de invoeren, van het verbruik en van het algemeen prijspeil. Aan de hand van graphische voorstellingen wordt dit verband gedemonstreerd, waarbij in het bijzonder wordt gewezen op het prijsverloop van elk der genoemde soorten gedurende de laatste jaren. Hierbij wordt de aandacht erop gevestigd, dat bij de prijsvorming van de Deensche boter, in verband met de bijzondere vraag naar dit

artikel, factoren een rol spelen, welke nauwelijks van betekenis zijn bij de prijsvorming van Koloniale en Nederlandsche boter. Onderzocht wordt, welke oorzaken ertoe geleid hebben, dat tusschen de Deensche en de andere soorten boter op de Engelsche markt dikwijls groote prijsverschillen bestaan en dat het verband, dat vroeger bestond tusschen het prijsverloop van Deensche en Nederlandsche boter, gedurende de laatste jaren niet meer is vast te stellen. Onderzocht wordt dus de vraag, waardoor het verloop van de prijzen van Nederlandsche boter op de Engelsche markt zoodanig ongunstig is beïnvloed, dat, terwijl vóór 1929 dit prijsverloop volkomen parallel was met dat van de Deensche boter, gedurende de laatste jaren de prijzen van de Nederlandsche boter niet hooger waren dan die van de goedkoopste soorten.

Tenslotte worden enkele opmerkingen gemaakt naar aanleiding van de pogingen van de Overheid om het prijsverloop van de Nederlandsche boter gunstig te beïnvloeden.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DEN STAND DER RIJKSMIDDELEN.
Ult. Juni 1937 (in Guldens)

AFDEELING la Dir. belastingen.	Kohieren voor den dienst 1937 ¹⁾			Zuiver bedrag der kohieren voor den vorigen dienst t.m. dezelfde maand van het vorige jaar ²⁾
	Benaming der middelen	Totaal bedrag	Bedragen, welke zijn teruggegeven of anders dan wegens betaling op de koh. afgeschr.	
Grondbelast. a)	10.318.644	—	10.318.644	10.200.669
Inkomst.bel. b)	33.492.214	1.112.787	32.379.427	29.341.856
Vermogensbel. c)	9.190.432	93.870	9.096.562	7.737.013
Verdedig.bel. I	4.828.261	95.071	4.733.190	3.622.115
Bel. v. d. doodehd.	1.247.552	—	1.247.552	1.119.726
Totalen..	59.077.103	1.301.728	57.775.375	52.021.379

a) $\frac{1}{4}$ hoofdsom + 20 opercenten op de hoofdsom der gebouwde eigendommen. b) Hoofdsom + 60—78 opercenten. c) Hoofdsom + 75 opercenten.

¹⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit $\frac{1}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1937/1938 en $\frac{2}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1936/1937. ²⁾ Voor de belastingen naar inkomen en vermogen bestaan de vermelde bedragen uit $\frac{1}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1936/1937 en $\frac{2}{3}$ gedeelte van het belastingdienstjaar 1935/1936.

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET VERKEERSFONDS.

	Juni 1937	1937	1936
Motorrijtuigenbelasting	1.396.248	12.923.694	12.508.811
Rijwielbelasting	4.640	100.078	119.375
Totalen	1.400.888	13.023.772	12.628.186

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET GEMEENTEFONDS.

	Dienst 1936/1937 Zuiver bedrag der kohieren tot en met de maand Juni 1937	Zuiver bedrag der kohieren voor den dienst 1935/36 tot en met de zelfde maand van 1936
Gemeente.f.belast. . .	57.419.014	61.328.169
Opc. verm. t. get. v. 50	5.183.128	5.316.749

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	18-24 Juli 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	18-24 Juli 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe	36.769	978.768	595.789	—	17.735	8.311	996.533	604.100
Rogge	2.806	149.765	139.598	—	2.875	1.976	152.640	141.574
Boekweit	—	9.788	15.193	—	—	350	9.788	15.543
Mais	17.226	604.251	421.262	1.269	92.483	91.820	696.734	513.082
Gerst	2.642	167.717	173.490	—	6.689	12.240	174.406	185.730
Haver	1.421	80.169	54.594	—	3.180	680	83.349	55.274
Lijnzaad	1.450	117.944	116.357	3.700	140.035	124.154	257.979	240.511
Lijnkoek	2.200	43.481	32.817	—	—	175	43.481	32.992
Tarwemeel	399	20.912	20.405	130	3.179	5.446	24.091	25.851
Andere meelsoorten	285	23.792	19.699	50	2.438	1.076	26.230	20.775

AFDEELING Io Overige middelen.	Juni 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeen- komstige periode 1936
Benaming der middelen			
Divid.- en tantiëmebel.	3.930.874	7.394.045	5.181.931
Rechten op den invoer	8.617.078	47.612.756	42.996.774
Statistiekrecht	238.801	1.324.990	797.578
Accijns op zout	161.394	1.044.388	932.327
Accijns op geslacht	626.356	3.623.277	2.934.117
Accijns op wijn	478.671	1.103.593	1.008.112
Accijns op gedistill.	1.877.130	13.377.634	13.370.142
Accijns op bier	808.689	3.490.739	3.414.128
Accijns op suiker	4.239.503	26.058.639	24.797.439
Accijns op tabak	3.205.825	17.422.286	16.857.378
Bel. op gouden en zilverw.	42.325	265.083	228.289
Omzetbelasting	6.488.168	35.938.999	30.243.638
Couponbelasting	463.691	3.311.564	2.959.590
Recht. en boeten v. zegel	2.856.704	17.409.801	8.080.848
Recht. en boet. v. registr.	2.465.466	8.637.677	4.849.396
Recht. en boet. v. succes- sie, v. overgang bij over- lijden en v. schenking	3.844.439	20.694.067	17.051.928
Opbrengst d. loodsgelden	65.657	405.861	276.891
Totalen	40.410.771	209.115.399	175.980.506

1) Hieronder begrepen wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. f 609.314 (Beursbel.). 2) Id. f 4.987.194.

AFDEELING II. DIENSTJAAR 1936.

Benaming der middelen	Bedrag van de raming	Zuivere op- brengst over het tijdvak van 1 Jan. 1936 tot en met de maand Juni 1937
Grondbelasting. (1/4 hoofdsom + 20 opercenten op de hoofdsom der gebouw- de eigendommen.)	10.125.000	10.160.304
Inkomstenbelasting	74.600.000	69.479.703
Vermogensbelasting	18.375.000	18.530.511
Verdedigingsbel. I	8.000.000	8.416.320
Belasting v. d. doode hand	2.000.000	1.737.662
Divid.- en tantiëmebelasting	13.800.000	13.895.478
Rechten op den invoer	84.000.000	86.243.265
Statistiekrecht	1.600.000	1.813.472
Accijns op zout	2.500.000	1.774.052
Accijns op geslacht	5.000.000	6.335.825
Accijns op wijn	2.000.000	1.950.395
Accijns op gedistilleerd	28.250.000	27.774.046
Accijns op bier	7.000.000	7.166.667
Accijns op suiker	53.000.000	53.189.230
Accijns op tabak	35.000.000	33.810.111
Belast. op gouden en zilverw.	475.000	499.568
Omzetbelasting	60.000.000	62.273.729
Couponbelasting	5.000.000	5.778.104
Rechten en boeten van zegel	18.600.000	19.844.629
Rechten en boeten v. registr.	14.000.000	9.760.351
Rechten en boeten v. succes- sie, v. overgang bij overlij- den en v. schenking	40.800.000	38.136.446
Opbrengst der loodsgelden	500.000	635.890
Totalen	484.625.000	479.205.758

OVERZICHT VAN DE INKOMSTEN TEN BATE VAN HET WERKLOOSHEIDSSUBSIDIEFONDS.

Dienst 1937	Bedrag van raming	Zuiver bedrag kohieren tot en met de maand Juni 1937
Grondbelasting (veertig ten hon- derd van de hoofdsom wegens gebouwde eigendommen en vijf en twintig ten honderd van de hoofdsom wegens ongebouwde eigendommen)	10.000.000	9.336.219
Personeele belasting (tachtig ten honderd van de hoofdsom naar den eersten, tweeden en derden grondslag)	21.000.000	19.279.921
Gemeentefondsbelasting (vijf en twintig opercenten op de hoofd- som)	14.000.000	2.437.306
Vermogensbelasting (twee en twintig opercenten op de hoofd- som)	2.025.000	548.173
Inkomstenbelasting (tien open- ten op de hoofdsom)	4.500.000	885.007
Totalen	51.525.000	32.486.626

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. Disc. Wissels. 2	3 Dec. '36	Lissabon	4 1/2	5 Mei '36
Bel. Binn. Eff. 2 1/2	3 Dec. '36	Londen	2	30 Juni '32
Bk. Vrsch. in R.C. 2 1/2	3 Dec. '36	Madrid	5	9 Juli '35
Athene	6	N.-York F.R.B.	1 1/2	7 Feb. '34
Batavia	3	Oslo	4	7 Dec. '36
Belgrado	5	Parijs	5	6 Juli '37
Berlijn	4	Praag	3	1 Jan. '36
Boekarest	4 1/2	Pretoria	3 1/2	15 Mei '33
Brussel	2	Rome	4 1/2	18 Mei '36
Boedapest	4	Stockholm	2 1/2	1 Dec. '33
Calcutta	3	Tokio	3	285 7 Apr. '36
Dantzig	4	Weenen	3 1/2	10 Juli '35
Helsingfors	4	Warschau	5	26 Oct. '33
Kopenhagen	4	Zwits. Nat. Bk.	1 1/2	25 Nov. '36

OPEN MARKT.

	1937				1936	1935	1914
	24 Juli	19/24 Juli	12/17 Juli	5/10 Juli	20/25 Juli	22/27 Juli	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	1/8	1/8	1/4	1/4	15/8-13/16	17/8-5/8	3 1/8-9/16
Prolong.	3/4	3/4-1	1	1	1 1/2	1 1/2-5	2 1/4-3/4
Londen Daggeld	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1 3/4-2
Partic. disc.	17/32-9/16	17/32-9/16	17/32-9/16	9/16	17/32-9/16	9/16-5/8	4 1/4-3/4
Berlijn Daggeld	2 1/4-1 1/2	2 1/4-5/8	2 1/2-7/8	2 3/8-7/8	2 1/2-7/8	2 7/8-3 1/4	—
Maandgeld	2 1/2-3/4	2 1/2-3/4	2 1/2-3/4	2 1/2-3/4	2 1/2-7/8	2 3/4-3 1/4	—
Part. disc.	2 1/8	2 1/8	2 1/8	2 1/8	2 1/8	3	2 1/8-1/2
Warenw...	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	—
New York Daggeld 1)	1	1	1	1	1	1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	1/2	1/4	3/16	—

1) Koers van 23 Juli en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
20 Juli 1937	1.81 1/2	9.02 3/8	73.—	6.80	30.52 1/2	100 5/16
21 " 1937	1.81 1/2	9.02	72.95	6.82	30.49	100 5/16
22 " 1937	1.80 9/16	9.01 1/2	72.90	6.72	30.44	100 5/16
23 " 1937	1.81 1/2	9.01 1/2	72.87 1/2	6.76	30.49	100 5/16
24 " 1937	1.81 1/2	9.00 3/4	72.95	6.77 1/2	30.53	100 5/16
26 " 1937	1.81 1/2	9.01 1/4	72.95	6.78 1/2	30.51	100 5/16
Laagste d.w 1)	1.80 1/2	9.00 3/4	72.80	6.70	30.40	100
Hoogste d.w 1)	1.81 1/2	9.03	73.05	6.85	30.56	100 9/8
Muntpariteit	1.469	12.1071	59.263	9.747	24.906	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
20 Juli 1937	41.56	—	6.33	—	—	—
21 " 1937	41.55	—	6.33	—	—	—
22 " 1937	41.52 1/2	—	6.32 1/2	—	—	—
23 " 1937	41.57 1/2	—	6.33	—	—	—
24 " 1937	41.63	—	6.33	—	—	—
26 " 1937	41.61	—	6.33	—	—	—
Laagste d.w 1)	41.51	—	6.30	—	9.60	—
Hoogste d.w 1)	41.63	34.30	6.37	1.55	9.62 1/2	—
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stock- holm *)	Kopen- hagen *)	Oslo *)	Hel- sing- fors 1)	Buenos Aires 1)	Mon- terreal 1)
20 Juli 1937	46.55	40.33	45.37 1/2	4.—	55	1.80 1/2
21 " 1937	46.50	40.27 1/2	45.35	3.99	55	1.80 1/2
22 " 1937	46.47 1/2	40.25	45.30	3.98	55	1.80 1/2
23 " 1937	46.47 1/2	40.25	45.30	3.98	55 3/4	1.80 1/2
24 " 1937	46.45	40.22 1/2	45.27 1/2	3.98	55	1.81 1/4
26 " 1937	46.50	40.27 1/2	45.32	3.98	55	1.81 1/2
Laagste d.w 1)	46.42 1/2	40.17 1/2	45.22 1/2	3.96	54 1/2	1.80 1/2
Hoogste d.w 1)	46.60	40.35	45.40	4.02 1/2	55 1/4	1.81 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.1878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
20 Juli 1937	4,98 5/16	3,75 3/8	40,26	55,22
21 " 1937	4,98 3/8	3,72 1/4	40,26 1/2	55,26
22 " 1937	4,98 1/4	3,74	40,27	55,29 1/2
23 " 1937	4,97 1/8	3,73 3/8	40,26	55,20
24 " 1937	4,97	3,74	40,26	55,18
26 " 1937	4,97 15/16	3,74 3/8	40,25 1/2	55,23 1/2
27 Juli 1936	5,01 3/8 1/32	6,61 1/4	40,28	67,98 1/2
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/4	40 3/8

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	10 Juli 1937	17 Juli 1937	19/24 Juli 1937 Laagste	24 Juli 1937 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	547 1/2	547 1/2	540	555
Bangkok...	Sh. p. tical	1/9 1/2	1/9 1/2	1/9 1/2	1/9 1/2
Budapest 1) ..	Pen. p. £	25 1/2	25 1/2	24 1/2	25 1/2
Buenos Aires 2)	p. pesop. £	16.39	16.41	16.38	16.50
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 3/8	1/6 1/2
Istanbul ..	Piast. p. £	616	617	617	617
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2
Kobe	Sh. p. yen	1/1 1/2	1/1 1/2	1/1 1/2	1/1 1/2
Lissabon ...	Escu. p. £	110 3/16	110 3/16	110	110 3/16
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montevideo 3)	d. per £	28 1/2	28	27 1/2	28 1/2
Montreal ..	\$ per £	4.96 1/2	4.98	4.96 3/8	4.99 1/4
Rio d. Janeir. 4)	d. per Mil.	37 1/2	37 1/2	37 1/2	37 1/2
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 1/2	2/4 1/2	2/4 1/2	2/4 1/2
Valparaiso 5)	\$ per £	128	128	128	128
Warschau ..	Zl. p. £	26 1/2	26 1/2	26	26 1/2

1) Offic. not. 10 Dec. 16 1/2. 2) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 16.12. 3) Offic. not. 19 Mei 39 1/2. 4) Id. 11 Mrt. 1935 4 1/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” notering.

ZILVERPRIJS

Londen 1)	N.York 2)
20 Juli 1937.. 19 15/16	44 3/4
21 „ 1937.. 19 15/16	44 3/4
22 „ 1937.. 19 15/16	44 3/4
23 „ 1937.. 19 15/16	44 3/4
24 „ 1937.. 20	—
26 „ 1937.. 20 1/16	44 3/4
27 Juli 1936.. 19 15/16	44 3/4
27 Juli 1914.. 24 15/16	59

GOUDPRIJS 3)

Londen
20 Juli 1937.... 139,8
21 „ 1937.... 139,8
22 „ 1937.... 139,6 1/2
23 „ 1937.... 139,10
24 „ 1937.... 140,0 1/2
26 „ 1937.... 139,9
27 Juli 1936.... 138,10
27 Juli 1914.... 84,10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Juli 1937	23 Juli 1937
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 101.170.505,06	f 113.221.880,65
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo Juni 1937 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op de belastingen en op de vermogensbelasting	—	—
Voorschotten aan Ned.-Indië	23.687.172,13	14.512.963,17
Idem aan Suriname	11.640.860,10	11.438.026,78
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand ..	107.415.718,60	106.819.771,99
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenf. 1) ...	30.007.293,93	33.362.670,56
Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	4.779.335,47	4.799.335,47
Verstr. ten laaste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo) ...	—	—

Verplichtingen

Voorshot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrool verstrekt	15 Juli 1937	23 Juli 1937
Schatkistbiljetten in omloop	f 299.414.000,—	f 299.406.000,—
Schatkistpromessen in omloop	3.200.000,—	3.200.000,—
Zilverbons in omloop	1.110.121,—	1.109.853,—
Schuld op ultimo Juni 1937 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op de bel. en op de vermogensbelasting ..	2.361.307,19	2.361.307,19
Schuld aan Curaçao 1)	2.043.695,79	2.036.332,23
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	13.431.704,07	9.484.948,44
Id. aan andere Staatsbedrijven 1) ...	139.337.031,29	138.221.515,71
Id. aan diverse instellingen 1)	9.519.754,98	10.519.754,98
Id. in rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	113.319.066,90	115.206.346,92

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen: 1)	17 Juli 1937	24 Juli 1937
Saldo Javasche Bank	f 714.000,—	—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	289.000,—	f 103.000,—
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistpromessen in omloop	24.091.000,—	14.524.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	8.500.000,—	8.500.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank. Belegde kasmiddelen Zelfbesturen ...	1.536.000,—	1.536.000,—
Voorshot van de Javasche Bank ...	888.000,—	889.000,—
1) Betaalmiddelen in 's Lands Kas op 17 Juli 1937 f 29.096.000,—.	520.000,—	520.000,—
	—	1.270.000,—

CURAÇAOSCHE BANK.

Data	Metaal	Circulatie	Voor-schotten aan de kolonie	Dis-conto's	Diverse reke-ningen 1)	Diverse reke-ningen 2)
1 Juni 1937	4.908	6.132	143	91	1.737	112
1 Mei 1937	4.610	5.712	90	42	1.701	89
1 April 1937	4.476	5.462	117	44	1.542	75
1 Maart 1937	4.502	5.344	160	44	1.380	95
1 Juni 1936	4.578	4.217	45	47	660	115

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 26 Juli 1937.

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom.-enz. in disc.	Hfdbk. f 13.277.422,03 Bijbnk. „ 551.086,77 Ag.sch. „ 685.021,62	f 14.513.530,42
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 2.430.000,—	—
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.	—	2.430.000,—
Beleeningen	Hfdbk. f 136.501.151,87 1) incl. vrsch. Bijbnk. „ 5.581.101,64 in rek.-crt. Ag.sch. „ 28.638.901,86 op onderp. f 170.721.155,37	
Op Effecten	f 168.270.389,72 1)	
Op Goederen en Spec.	2.450.765,65	170.721.155,37 1)
Voorschotten a. h. Rijk	Munt, Goud f 113.607.470,— Muntmat., Goud „ 1.152.272.881,39	
	f 1.265.880.351,39	
Munt, Zilver, enz.	18.597.827,76	
Muntmat., Zilver ..	—	1.284.478.179,15 1)
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen	—	41.880.478,81
Gebouwen en Meub. der Bank	—	4.600.000,—
Diverse rekeningen	—	6.428.779,46
Staat d. Nederl. (Wet v. 27,5, '32, S. No. 221)	—	10.193.915,19
		f 1.535.246.038,40
Passiva.		
Kapitaal	—	20.000.000,—
Reservefondsen	—	4.338.707,82
Bijzondere reserve	—	6.600.000,—
Pensioenfondsen	—	11.097.859,62
Bankbiljetten in omloop	—	821.940.530,—
Bankassigatiën in omloop	—	45.923,77
Rek.-Cour. { Het Rijk f 106.314.276,74 saldo's: { Anderen „ 563.280.990,09	—	669.595.266,83
Diverse rekeningen	—	1.627.750,36
		f 1.535.246.038,40
Beschikbaar metaalsaldo	—	f 687.772.303,70
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	—	1.719.430.755,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	—	—

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 65.883.125,—
2) Waarvan in het buitenland. 35.273.176,56

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
26 Juli '37	113607	1.152.272	821.941	669.641	687.772	86,1
19 „ '37	113607	1.144.268	824.736	655.479	684.208	86
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen 1)	
26 Juli 1937	14.514	—	170.721	2.430	6.429	
19 „ 1937	14.551	—	166.878	2.430	6.903	
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509	

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
24 Juli '37 1)	133.370		194.740	72.940	26.298
17 „ '37 1)	132.650		197.420	74.930	23.710
26 Juni 1937	108.663	15.978	193.802	76.084	16.686
19 „ 1937	108.661	15.650	194.126	77.023	15.851
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
24 Juli '37 1)	5.360	77.610	—	64.780	50
17 „ '37 1)	5.070	75.970	—	72.050	49
26 Juni 1937	4.902	11.516	53.469	77.863	46
19 „ 1937	4.773	11.572	53.352	78.869	46
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluftp. activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.